

RAAP-RAPPORT 4969

Plangebied project Bentinck, Bruins Slotlaan te Nijkerk

Gemeente Nijkerk

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en
inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied project Bentinck, Bruins Slotlaan te Nijkerk, gemeente Nijkerk;
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend
veldonderzoek (verkennd booronderzoek)

Versie: 01-02-2021

Auteur: E.M. Witmer, MA

Projectcode: NKBS

Bestandsnaam: RAAPrap_4969_NKBS_20210201

Autorisatie: G. Zielman, MA

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2021

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Er is geen verklaring ontvangen van het bevoegd gezag omtrent goed- of afkeuring van het rapport.

Samenvatting

In opdracht van Timmer Materieel B.V. heeft RAAP in januari en februari 2021 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek) uitgevoerd voor het plangebied project Bentinck, zuidelijk van de Bruins Slotlaan te Nijkerk (gemeente Nijkerk). De opdrachtgever is voornemens om bestaande bebouwing in het plangebied te slopen ten behoeve van nieuwbouw van woningen.

Op basis van onderhavig archeologisch bureauonderzoek geldt een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars (met name uit het mesolithicum en neolithicum), een middelmatige verwachting voor vindplaatsen uit de periode vanaf het neolithicum t/m de vroege middeleeuwen en een hogere verwachting voor resten uit de late middeleeuwen t/m nieuwe tijd. Rond de te slopen meubel- en tapijthal is een diepe bodemverstoring bekend tot in/onder het archeologisch relevante niveau. In het resterende deel van het plangebied werd het archeologisch relevante niveau direct onder een ophogingslaag en/of bouwvoor verwacht.

Tijdens het verkennend booronderzoek zijn zeven boringen uitgevoerd. In zes van de zeven boringen is een diepe bodemverstoring waargenomen tot in de natuurlijke ondergrond. Hier wordt geen (intact) archeologisch relevant niveau meer verwacht. Enkel in boring 5, in het zuidoostelijk deel van het plangebied, is onder een ophogingspakket van 90 cm dikte een intact bodemprofiel waargenomen, bestaande uit een fosfaatrijke Ab-horizont met daaronder een podzolbodem. Het archeologisch relevante niveau bevindt zich hier vanaf 90 cm –mv (0,48 m +NAP).

Uit navraag bij de opdrachtgever blijkt dat er rond boring 5 geen diepe bodemingrepen zullen plaatsvinden. Hier wordt een parkeerplaats aangelegd. In het resterende deel van het plangebied wordt geen (intacte) archeologische vindplaats meer verwacht. Derhalve blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat in het plangebied geen archeologische resten bedreigd worden. Daarom wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) noodzakelijk geacht.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Nijkerk, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens.....	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens.....	13
2.4 Historische situatie	17
2.5 Huidige situatie	22
2.6 Toekomstige situatie	23
2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting	24
3 Veldonderzoek	27
3.1 Methode	27
3.2 Resultaten	28
3.3 Archeologische relevantie	30
4 Conclusies en advies.....	31
4.1 Conclusie	31
4.2 Advies	31
4.3 Tot slot.....	31
Literatuur	32
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	34

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Timmer Materieel B.V. heeft RAAP in januari - februari 2021 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennd booronderzoek) uitgevoerd voor het plangebied project Bentinck, Bruins Slotlaan te Nijkerk (figuur 1). De opdrachtgever is voornemens om bestaande bebouwing in het plangebied te slopen ten behoeve van nieuwbouw van woningen.

Het onderzoek vond plaats in het kader van een wijziging van het bestemmingsplan.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Nijkerk ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Het beleid voor deze zone schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 250 m² en dieper dan 30 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Deze voorschriften zijn verankerd in het bestemmingsplan Nijkerk 1.¹ Het plangebied beslaat 0,8 hectare; de omvang van de bodemingrepen bedraagt ruim 3.500 m² en de diepte van de ingrepen bedraagt naar verwachting circa 70 cm -mv. De ingrepen zijn daarmee groter dan de vrijstellingsgrens. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

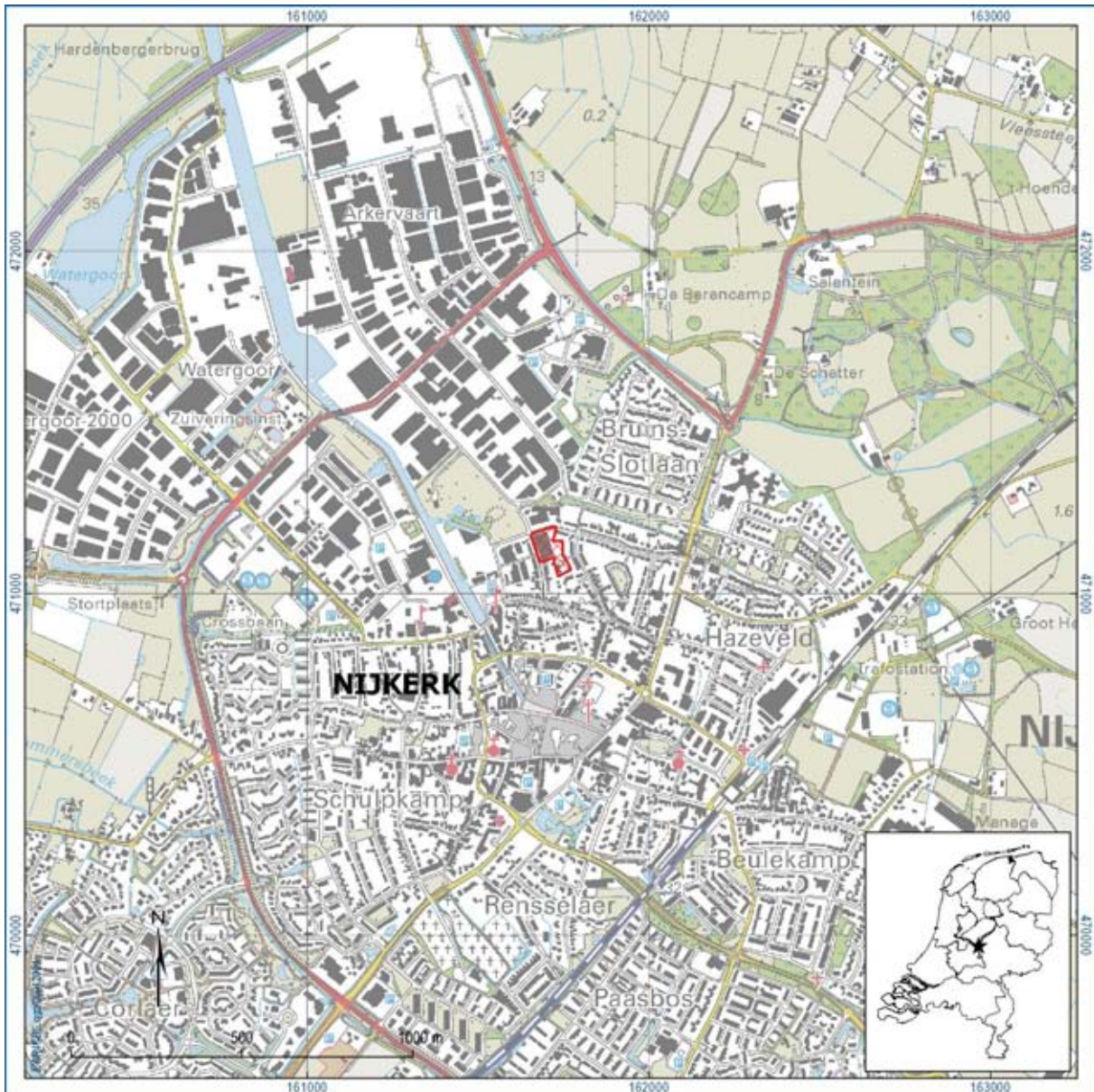
RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

---

¹ NL.IMRO.0267.BP0002-0005; vastgesteld op 28 juni 2012.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)
Opdrachtgever	Timmer Materieel B.V.
Bevoegde overheid	Gemeente Nijkerk
Plaats	Nijkerk
Gemeente	Nijkerk
Provincie	Gelderland
Centrumcoördinaten (X/Y)	161.712 / 471.130
Kadastrale gegevens	Kad.gem. Nijkerk, sectie B., nrs. 524, 619, 8881, 10862 en 10288
Oppervlakte plangebied	Circa 0,8 hectare
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoekperiode	Januari - februari 2021
Uitvoerder	RAAP Oost
Projectleider	E.M. Witmer, MA
Projectmedewerkers	n.v.t.
RAAP-projectcode	NKBS
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4934361100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio Oost te Zutphen en op termijn het provinciaal Depot, ARCHIS en E-Depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het archeologisch vooronderzoek is tweeledig. Enerzijds is het doel van het bureauonderzoek het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Het veldonderzoek (verkennende fase) heeft als doel de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in kaart te brengen, evenals eventuele bodemverstoringen. Het onderzoek heeft niet tot doel eventuele archeologische vindplaatsen in kaart te brengen. Dit neemt niet weg dat er archeologische resten kunnen worden aangetroffen tijdens het veldwerk.

Voor het archeologisch vooronderzoek is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?

- Komt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?
- Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?
- Waar en op welke diepte bevinden zich de archeologisch interessante lagen?
- Is de bodemopbouw in het plangebied zodanig (intact) dat archeologisch vervolgonderzoek zinvol is?
- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
- Kan het archeologisch relevante niveau gewaardeerd worden? Zo ja, wat is de waardering en zo nee, welke informatie is nodig om tot een waardering te komen?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen de verwachte archeologische resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

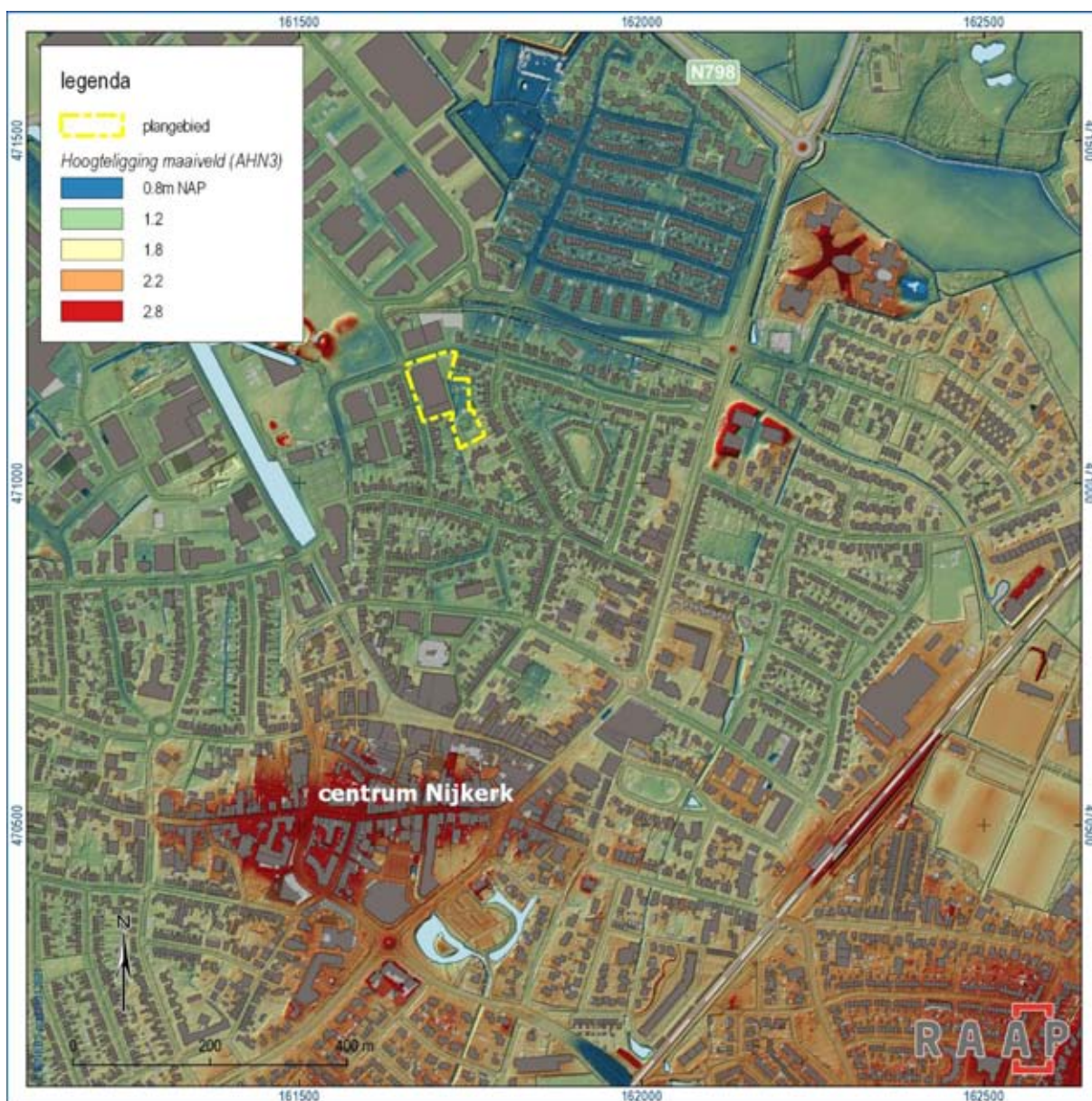
2.2 Aardkundige situatie

De gemeente Nijkerk bevindt zich in de Gelderse Vallei: een gletsjerbekken van tientallen meters diep dat door het landijs is uitgesleten gedurende de voorlaatste ijstijd (Saalien, 238.000-126.000 jaar geleden). Als gevolg van klimaatschommelingen in latere perioden, raakte de Gelderse Vallei door de jaren heen steeds meer opgevuld met verschillende sedimenten, waaronder een dik pakket zogenaamd Oud Dekzand en Jong Dekzand gedurende de laatste ijstijd (Weichselien, 114.000-11.700 jaar geleden). Het Jonge Dekzand (Late Dryas, 13.000-11.800 jaar geleden) is in geomorfologische zin nog te herkennen in het landschap in de vorm van dekzandvlakten, -ruggen, -koppen en -welingen.

Volgens de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart ligt het plangebied ter plaatse van een dekzandkop of -rug, waarop tevens de historische kern van Nijkerk is gevestigd (code Edr3, Van Oosterhout, 2014). Op basis van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN3) lijkt het plangebied echter een relatief lage ligging te hebben, zeker vergeleken met het centrum van Nijkerk. Het grillige reliëf op het AHN3 doet vermoeden dat delen van het plangebied met circa 20 cm zijn opgehoogd (figuur 12). Ophogingslagen zijn ook bij een booronderzoek direct (noord)westelijk van onderhavig plangebied aangetroffen (Miedema, 2017). Op basis van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart wordt in het plangebied geen plaggendek verwacht (figuur 4). Wel is het plangebied ten minste sinds 1832 in gebruik geweest als bouwland (figuur 7). Eventuele archeologische resten zullen zich direct onder de ophogingslaag/bouwvoor manifesteren.

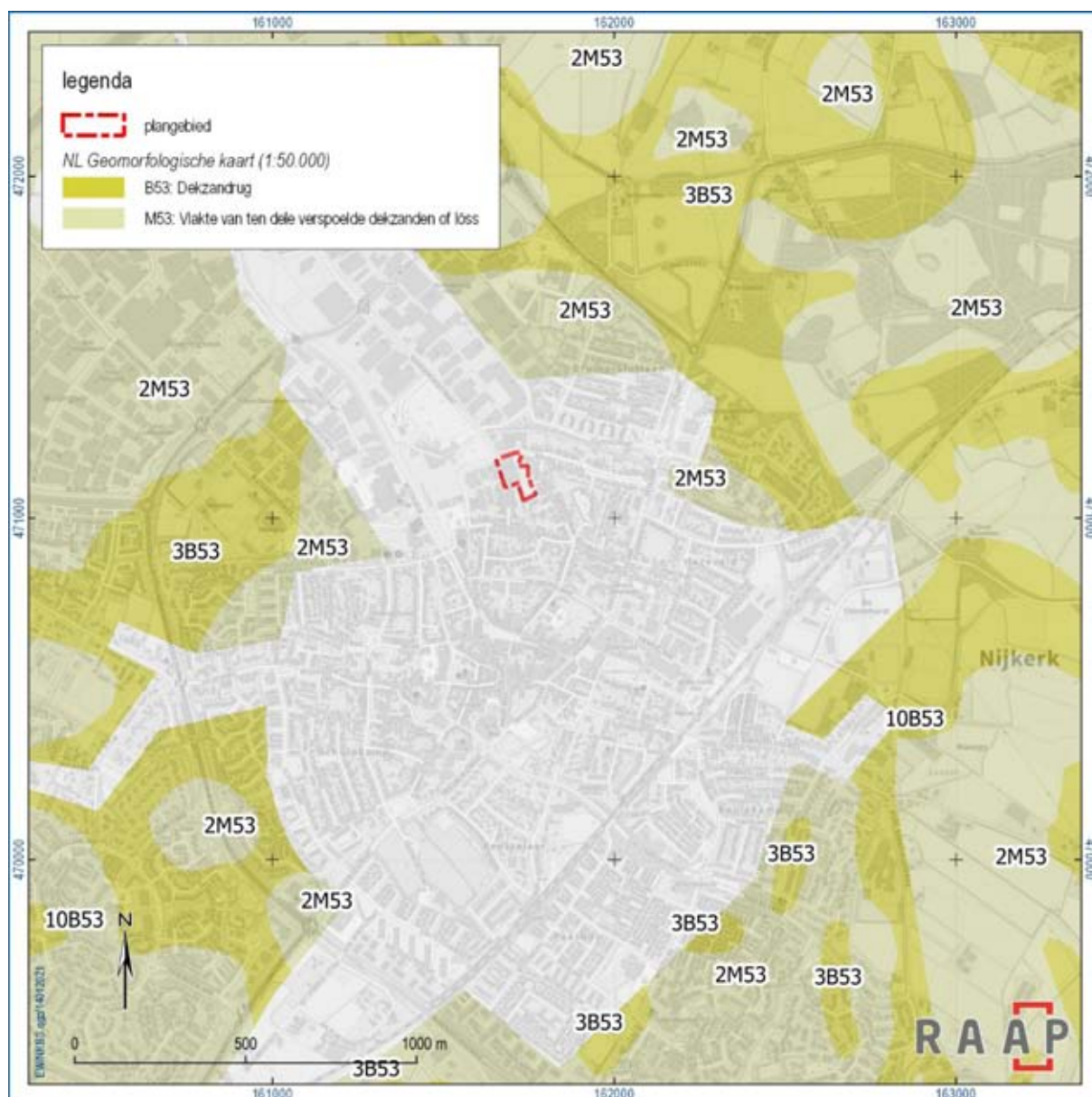
Geologische situatie (Weerts e.a., 2006)	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden: dekzand (code Bx5).
Geomorfologische situatie (Koomen & Maas, 2004; figuur 3 en figuur 4).	Niet gekarteerd i.v.m. bebouwing. Op basis van de gemeentelijke archeolandschappelijke kaart wordt hier een dekzandrug verwacht (van Oosterhout, 2014).
Ouderdom geomorfologische structuur	Midden- en Laat-Pleistoceen
Bodemkundige situatie (www.pdok.nl)	Niet gekarteerd i.v.m. bebouwing. Op basis van de omgeving en gezien de lage ligging, zijn hier vermoedelijk veldpodzolen aanwezig (code Hn21).
AHN3 (figuur 2).	Vermoedelijk ophogingspakket van minimaal 20 cm in noord- en zuidwesthoek
Booronderzoek ten (noord)westen terrein (zie figuur 5 voor locatie) (zaakid. 4024706100; Miedema, 2017)	Ophogingspakket van 50-115 cm op intact dekzandlandschap: - Plaggende en/of klei op dekzanddepressie (noorden en zuiden) - Plaggende op dekzandrug met podzol (centrale en uiterst zuidelijke deel)
Verwachte diepteligging van archeologisch relevante lagen	Direct onder de bouwvoor/ophogingslaag; vanaf circa 30 cm –mv.

Tabel 2. Overzicht van geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.

Figuur 2. Kaartbeeld van de hoogteligging van het maaiveld in en rondom het plangebied (Actueel Hoogtebestand van Nederland; AHN3).

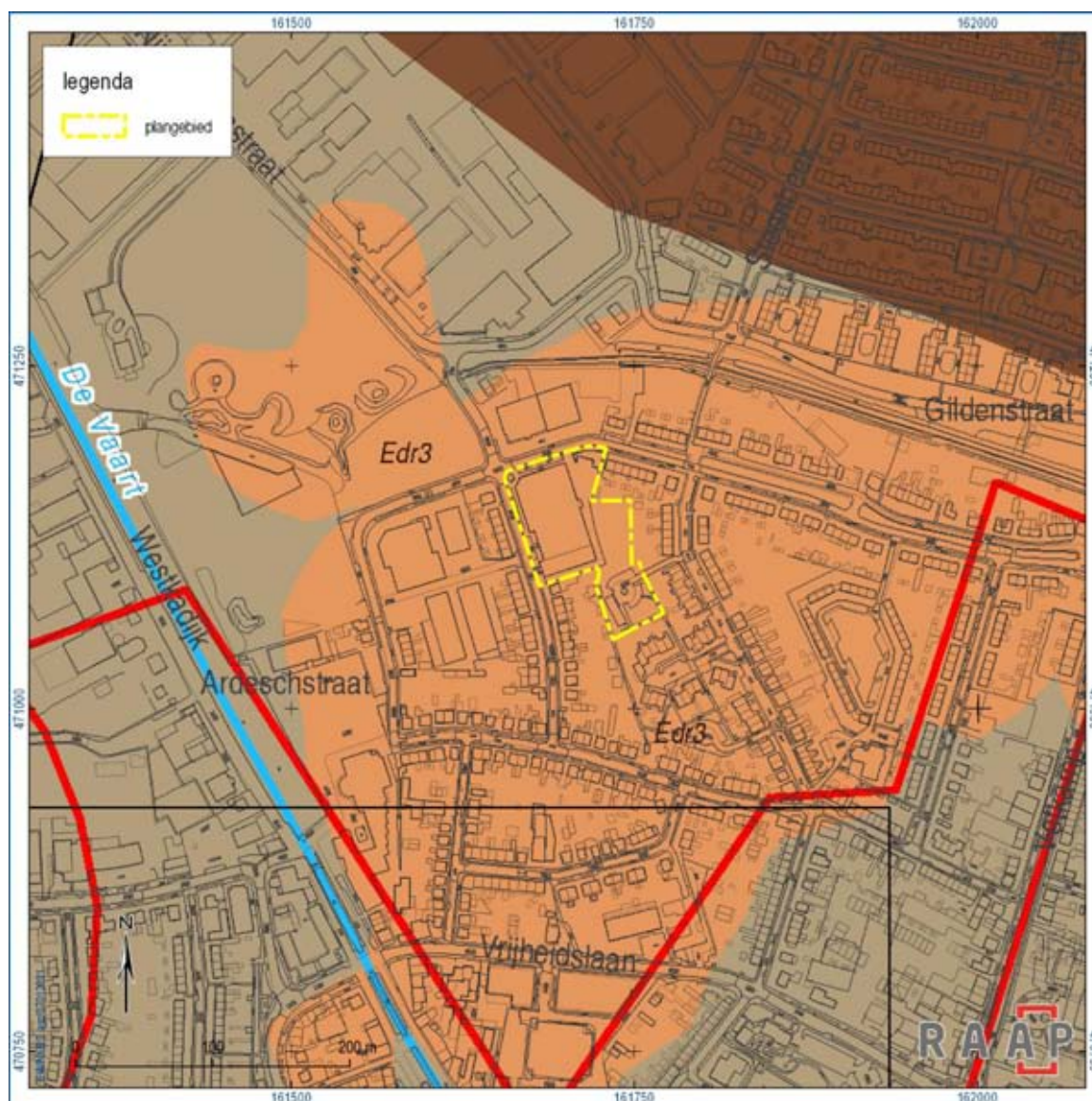
Figuur 3. Het plangebied geprojecteerd op een geomorfologische kaart (Koomen & Maas, 2004).

2.3 Archeologische gegevens

Gemeentelijk archeologiebeleid

Bestemmingsplan Nijkerk 1 NL.IMRO.0267.BP0002-0005	Dubbelbestemming 'waarde-archeologie' Archeologisch onderzoek verplicht bij grondwerkzaamheden dieper dan 30 cm –mv en >250 m ²
Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Van Oosterhout, 2014)	Dekzandlandschap van de Gelderse Vallei; dekzandkoppen en –ruggen (code Edr3). Hoge archeologische verwachting.
Gemeentelijke archeologische beleidskaart (Van Oosterhout, 2014)	Hoge verwachting. Archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden >250 m ² bij bodemingrepen >30 cm –mv.

Tabel 3. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.

Figuur 4. Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Nijkerk (Van Oosterhout, 2014). Oranje (Edr3) = dekzandkoppen en –ruggen, hoge verwachting; grijs (Edw6p) = dekzandwelingen met plaggendek, middelhoge verwachting; bruin (Edr1p) = dekzandkoppen en –ruggen met plaggendek, hoge verwachting.

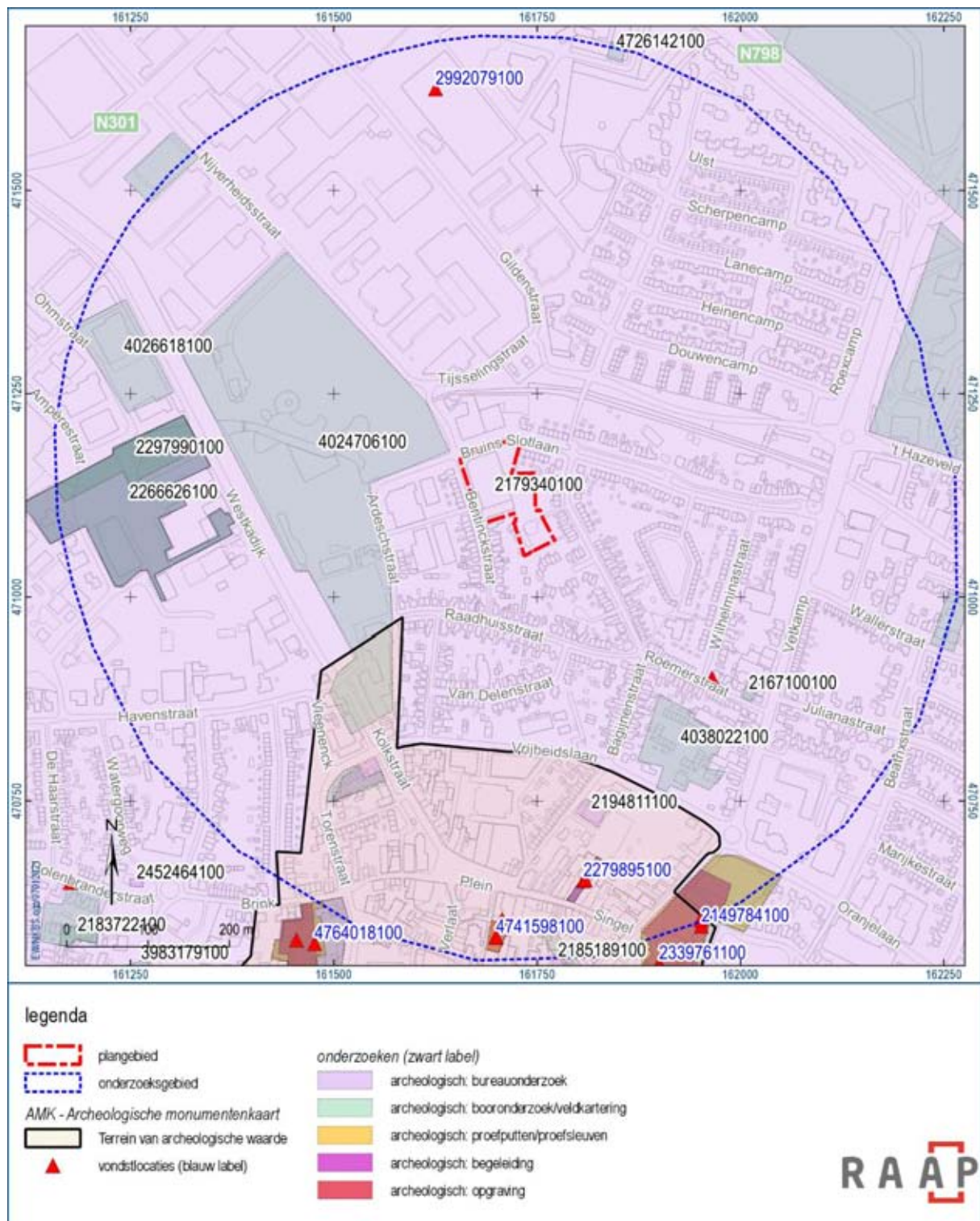

Bekende archeologische gegevens

Monument	Ligging	Complex	Datering	Materiaal	Diepte	Waarde
13218	>160 m Z(W)	Stad	Late middeleeuwen – nieuwe tijd	Funderingen, aardewerk, afval, etc.	Vanaf maaiveld	Terrein van archeologische waarde

Zaakid.	Ligging	Complex	Datering	Materiaal	Diepte	Verzamelwijze
2992079100	440 m N	Niet te bepalen	Nieuwe tijd; mogelijk ook middeleeuwse stadsgracht	Keramiek	Onbekend	Boring
2349579100	450 m Z	Bewoning	Late middeleeuwen A t/m nieuwe tijd	Keramiek, fundering	Op 70 en 150 cm – mv fundering	Boring
4741598100	470 m Z	Bewoning; klooster(tuin)	Late middeleeuwen; nieuwe tijd	LME: kuilen (klooster); NT: funderingen, beer- en waterput, aardewerk, weefgerei, beeld, munt.	NT: vanaf maaiveld; LME: vanaf 140 m +NAP	Opgraving
2279895100	410 m Z	Niet te bepalen	Late middeleeuwen A – nieuwe tijd	Keramiek, bouwmetaal, ijzerslak, dierlijk bot, pijp	90-150 cm –mv	Karterend booronderzoek
2343616100	410 m Z	Nederzetting met stedelijk karakter	Nieuwe tijd	Stadsgracht (15 ^e eeuw), leemvloeren, waterput, ophogingslagen uit 16 ^e -17 ^e en 17 ^e -18 ^e eeuw	1 m –mv	Begeleiding
2414978100	500 m Z	Niet te bepalen	Nieuwe tijd midden tot laat	Leren schoeisel, dierlijk bot, aardewerk, beerput, kuilen, sloot	0,8-1,9 m -mv	Proefsleuven
2149784100	500 m Z	Niet te bepalen	Late bronstijd – Nieuwe tijd laat	Aardewerk, baksteen, maalsteen	0,7-1,5m –mv	Boring
4883867100	260 m ZO	Put	Nieuwe tijd	Put (gele kiezels)	Direct onder maaiveld	Niet-archeologisch graafwerk

Tabel 4. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties en de locatie daarvan binnen het onderzoeksgebied (Archis3).

Figuur 5. Overzicht van archeologische vondstlocaties, onderzoekslocaties en een archeologisch monument (nr. 13218).

Wanneer de vindplaatsen en hun landschappelijke inbedding bekeken worden in vergelijking met de situering van het plangebied, dan blijkt dat de meeste vondsten dateren uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Deze zijn overwegend aangetroffen binnen de historische kern van Nijkerk, waar het huidige maaiveld zeker een meter hoger ligt dan in onderhavig plangebied. Bij veel onderzoeken in de omgeving is een ophogingspakket aangetroffen (tabel 5).

Eerder in de omgeving uitgevoerd onderzoek volgens ARCHIS3

Zaakid + ligging t.o.v. plangebied	Bevindingen en advies
4024706100 4011438100 (15->500 m (N)W)	Bureau- en verkennend booronderzoek (Miedema, 2017). Ophogingspakket van 50-110 m dik op intact dekzand. Dekzandrug met podzol in centraal + uiterst zuidelijke deel; dekzanddepressie in noorden en zuiden; afgedekt met mariene klei en/of plaggendek. Lage verwachting voor centrale en zuidelijke deel; resterend deel hoge verwachting. Voor resterende deel wordt proefsleuvenonderzoek aanbevolen. Middelhoge tot hoge verwachting voor late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Mogelijk een dijklichaam.
4026618100 (360 m W)	Bureau- en verkennend booronderzoek (Teekens, 2016). Booronderzoek: verstoord klei- en zandpakket (stadsafvalophogingslagen en/of afzettingen uit Breede Beek?); geen plaggendek of podzol, wel verspoeld dekzand; erosief afgedekt door siltige komklei. Advies: geen vervolgonderzoek.
2270684100 2266626100 2297990100 (310 m W)	Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek (Wullink & Ten Broeke, 2009); karterend booronderzoek (Spanjaard et al., 2010). Grote hoeveelheid resten (o.a. veel glas en sintels) gerelateerd aan de bewoningsgeschiedenis van Huis Hulkestein (eind 18 ^e eeuw) of het landgebruik (bemesting) binnen het gebied. Beperkte archeologische waarde; geen vervolg aanbevolen.
2467993100 4003573100 (305 m ZW)	Bureauonderzoek (van Rooij, 2017): dekzandrug, verwachting voor vindplaatsen vanaf laat-paleolithicum t/m nieuwe tijd; vermoedelijk vanaf maaiveld tot 160 cm -mv. Rand van de vesting. Verkennend booronderzoek (Leuving, 2016): Stadsophoging met aan Venestraat mogelijk resten van middeleeuwse stadsgracht en -wal; Torenstraat mogelijk vindplaatsen i.v.m. relatief ondiepe ligging van het dekzand. Advies: begeleiding.
2194811100 (260 m Z)	Bureau- en verkennend booronderzoek (Louwe et al., 2008). Plangebied is pas na 1900 bebouwd; humeuze toplaag betreft vermoedelijk ophogingslaag. Advies: geen vervolg.
4038022100 (225 m ZO)	Bureau- en verkennend booronderzoek (Vosselman, 2017). Lage en daarmee voor bewoning minder geschikte landschappelijke ligging. Lage verwachting voor resten uit alle perioden tot de nieuwe tijd. Advies: geen vervolg.
2167100100 (300 m ZO)	Bureau- en verkennend booronderzoek (Goossens, 2007). Recente ophogingslaag op verspoeld dekzand. Geen aanwijzingen voor een vindplaats; advies: geen vervolg.
2073254100 (420 m O)	Bureau- en verkennend booronderzoek (Sophie & Stiekema, 2005). Hoge verwachting; in plangebied is esdek verwijderd en is bodemopbouw veelal verstoord. Advies: geen vervolg.

Tabel 5. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied. Opgravingen van de historische kern zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

Op 7 januari 2021 is een verzoek gedaan aan de vereniging AWN Afdeling 14 – Vallei en Eemland voor aanvullende gegevens. Hierop is tot op heden nog geen reactie ontvangen.

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20^e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaatsgevonden.

Op een uitsnede van een historische kaart uit 1573, gemaakt door Christiaan Sgroten, is te zien dat Nijkerk zich aan weerszijden van een waterloop bevindt; ook wel bekend als de Brede Beek. De historische kern van Nijkerk ligt circa 500 m zuidelijk van onderhavig plangebied. In de vroege middeleeuwen vonden de eerste ontginningen van het klei- en veengebied van Nijkerk plaats (van Oosterhout, 2014). Bewoning uit deze periode concentreerde zich op hoger gelegen dekzandkoppen en –ruggen. De hoger gelegen dekzandgronden werden bovendien gebruikt voor landbouw en hier vond vanaf de late middeleeuwen plaggenbemesting plaats. De lagere delen van het landschap werden als gras- en hooiland benut.

In 1832 werd het plangebied grotendeels gebruikt als aardappelland. De uiterste zuidwestrand van het plangebied is als tabaksland geregistreerd (HisGIS Gelderland; figuur 7).² Tabaksteelt was een intensieve vorm van landbouw, waarbij op ruggen geteeld werd en waarbij jaarlijks nieuwe wallen werden aangelegd van soms meer dan 50 cm hoog (Roessingh, 1976).³ Dergelijk regelmatig grondverzet zal gepaard zijn gegaan met bodemverstoringen. In de noordoosthoek van het plangebied heeft een woning gestaan die later is verdwenen. De huidige Bruins Slotlaan betreft een historische weg, waarvan de voorloper gedeeltelijk door de noordzijde van het plangebied heeft gelopen. Zuidelijk daarvan liep een waterloop die op de kadastrale minuut als uitwatering van de 14^e-eeuwse Polder van Arkemheen is gekarteerd. Dit betreft een van de oudste polders van Nederland.

Topografische kaarten tonen dat de perceelgrenzen binnen het plangebied gedurende de 19^e en 20^e eeuw regelmatig zijn gewijzigd. Grofweg ter hoogte van de Schrassertstraat staat op de kaart uit 1900 nog een weg door het plangebied getekend. Vanaf de jaren 1930 vond woningbouw plaats nabij de zuidooststrand van het plangebied. In de jaren 1960 breidde de woningbouw zich verder uit langs de oostelijke rand van het plangebied.

In de zuidwesthoek van het plangebied heeft vanaf eind jaren 1970 een wijkgebouw gestaan dat inmiddels is gesloopt (figuur 9). Op bouwtekeningen is te zien dat dit gebouw geheel is ondergraven tot 40 cm –peil (grofweg maaiveld). Deze diepte is nog niet vorstvrij en derhalve kan worden aangenomen dat de daadwerkelijke ontgraving dieper is geweest (Dhr. Ton Rigter, persoonlijke communicatie d.d. 22-01-2021). De meubel- en tapijthal ‘M en T Nijkerk’ in de noordwesthoek van het plangebied is in 1982 gebouwd en zal in de nabije toekomst worden gesloopt (figuur 8). Op deze locatie wordt een bodemverstoring tot circa 95 cm –mv verwacht (zie §2.5).

---

² In Europa werd tabak in de tweede helft van de 16^e eeuw nog op kleine schaal geteeld voor medicinale doeleinden en als siergewas. De commerciële tabaksteelt begon in Nederland vermoedelijk tussen 1610-1620 (Roessingh, 1976).

³ “De bedden bij Rhenen, Wageningen en omstreken waren half zo hoog als bij Amersfoort en Nijkerk”, aldus Roessingh (1976, p. 119).

In het plangebied zijn geen Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, MIP-objecten of overige bouwhistorische waarden aanwezig.

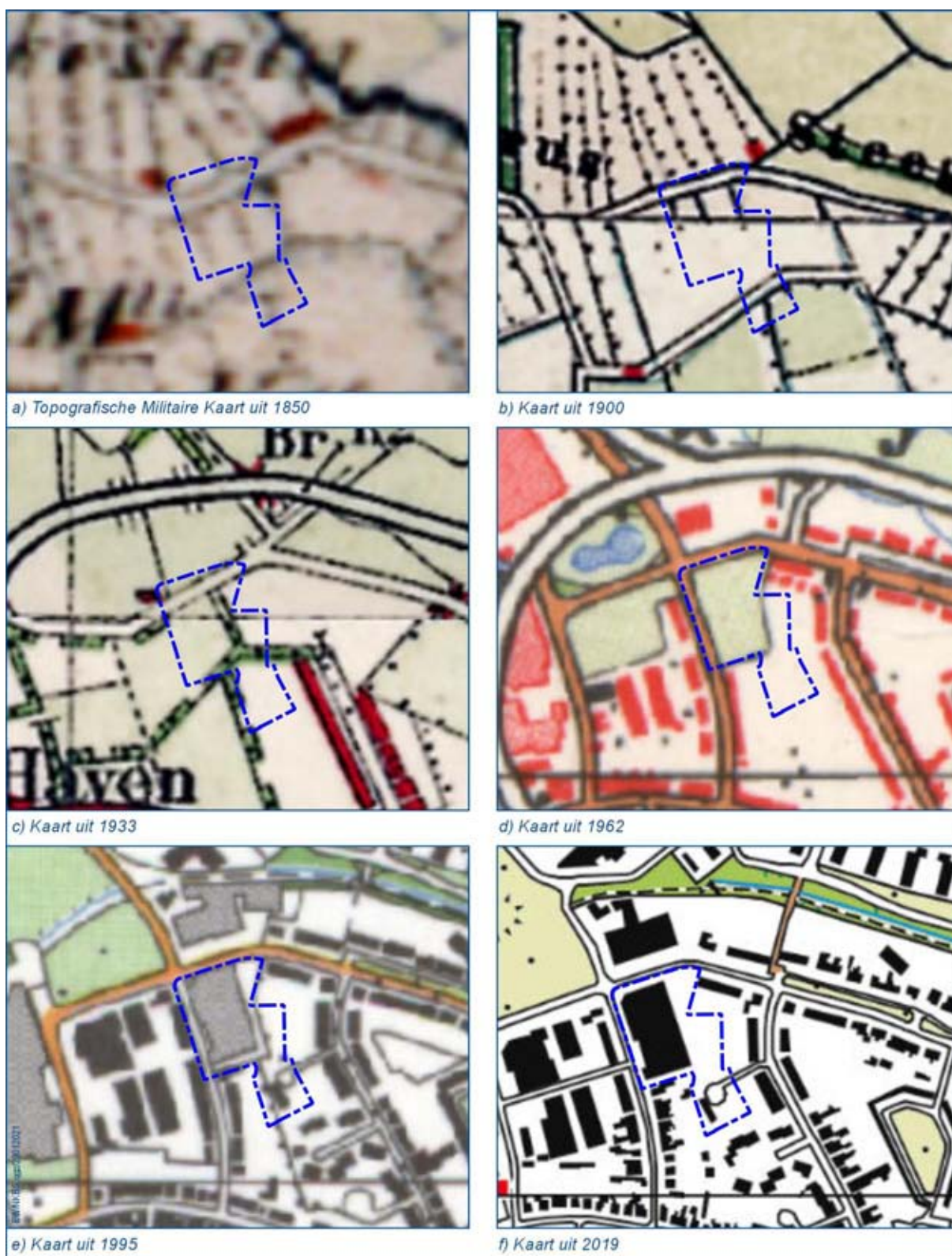

Figuur 6. Historische kaart uit 1573 door Christiaan Sgroten, waarop Nijkerk (Nyekerck) tevens is afgebeeld aan weerszijden van waterloop 'Arcke' (Brede Beek).

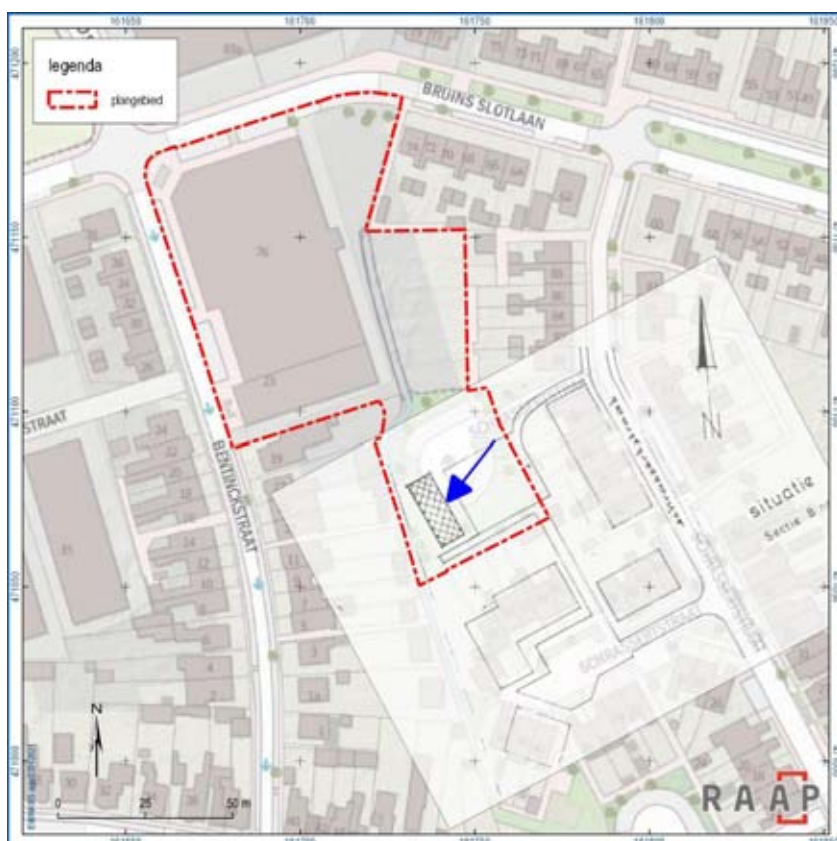

Figuur 7. Het plangebied geprojecteerd op de kadastrale minuut uit 1832 (HisGIS).

Figuur 8. Het plangebied (blauw kader) geprojecteerd op topografische kaarten uit de periode 1850-2019 (Topotijdreis.nl).

Figuur 9. Situatieschets van de bestektekening van het voormalige Buurthuis Schrassertstraat (1978) geprojecteerd over een actuele topografische kaart. De blauwe pijl wijst naar de locatie van het buurthuis.

Figuur 10. Uitsnede van een luchtfoto van Nijkerk uit ±1930. De witte pijl duidt grofweg het plangebied aan. Hier is de knik in de weg nog te zien die ook op de kadastrale minuutplannen is getekend, evenals de boerderij (onder de pijl) die inmiddels is verdwenen. (Collectie Nederlands Instituut voor Militaire Historie, objectnr. 2011-0382).

2.5 Huidige situatie

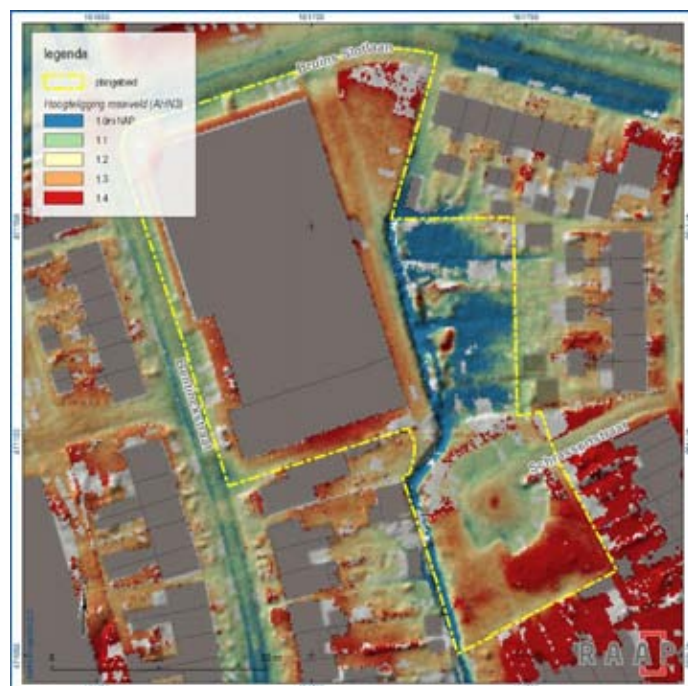
Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Bebouwing, bestrating, tuin (die deels als geitenwei wordt gebruikt), parkeerplaats
Hoogteligging maaiveld	Het laagst gelegen deel van het plangebied (midden; oostelijk van de meubelzaak): 0,8 m NAP; hoogste deel (zuidwesthoek): 1,5 m NAP.
Grondwatertrap of -stand	Niet gekarteerd i.v.m. bebouwde kom
Milieutechnische condities	Niet bekend (onderzoek wordt nog uitgevoerd)
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	De meubelzaak is gefundeerd op een vlijlaag en funderingen tot circa 95 cm – mv. Het is niet duidelijk of in de zuidwesthoek van het plangebied nog ondergrondse restanten van het buurthuis aanwezig zijn.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Zie figuur 15; diepte niet bekend

Tabel 6. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

Figuur 11. Doorsnede van de meubel- en tapijthall (links is zuid, rechts is noord). Onder 'verkoop' staat: "afwerklaag, 15 cm beton met krimpnet, 4 cm polystyreen, 60 cm verdichte zandkoffer." Helemaal rechts staat van boven naar onderen: 400°, 280°, P=0 en ±95°. De onderkant van de fundering bevindt zich dus op circa 95 cm – peil, waarbij 'peil' grofweg gelijkstaat aan het maaiveld.

Figuur 12. Gedetailleerd beeld van het huidige reliëf in het plangebied (AHN3).

2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	Sloop van meubel- en tapijthal ten behoeve van woningbouw (figuur 13)
Omvang en diepte	Het plangebied beslaat in totaal circa 0,8 ha, waarvan de bodemingrepen over ruim 3.500 m ² zullen plaatsvinden. Onder de woonblokken zal grondverbetering worden toegepast (circa 60-100 cm –mv).
Invloed op maaiveld en grondwater	Niet bekend
Toekomstig gebruik	Woningbouw
Toekomstige gebruiker	Niet bekend.

Tabel 7. De toekomstige situatie.

Figuur 13. Inrichtingsplan (figuur opdrachtgever).

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Het meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de steentijd (paleolithicum t/m neolithicum) leefden de mensen voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen waren gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

In het plangebied komen geen duidelijke gradiëntsituaties voor: indien het plangebied zich inderdaad op een dekzandrug bevindt, dan is de ligging relatief laag op deze rug. Zodoende geldt een middelmatige verwachting voor vindplaatsen van jager-verzamelaars. Hoewel vindplaatsen uit het laat-paleolithicum niet kunnen worden uitgesloten, geldt op basis van reeds bekende vondstmeldingen in de wijde omgeving, met name een middelmatige verwachting voor vindplaatsen uit het mesolithicum en neolithicum (van Oosterhout, 2014). Deze vindplaatsen concentreerden zich overwegend op dekzandruggen en –koppen kenmerken zich door een (oppervlakkige) concentratie van vuurstenen werktuigen en afval.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mensen. De eerste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het plangebied bevindt zich vermoedelijk op de flank van een dekzandrug. Hierdoor, en op basis van reeds bekende vondstmeldingen, geldt een middelmatige verwachting voor resten van de eerste landbouwers (neolithicum) tot en met de vroege middeleeuwen. Dergelijke vindplaatsen zijn over het algemeen 500-2.000 m² in omvang en kenmerken zich door een spreiding van vondstmateriaal.

Voor de periode vanaf de late middeleeuwen t/m nieuwe tijd geldt een hogere verwachting. De historische weg en waterloop die het plangebied hebben doorkruist, zijn naar verwachting vergraven bij de bouw van de meubel- en tapijthof. In het resterende deel van het plangebied kunnen nog resten van bewoning (late middeleeuwen) en landbewerking (late middeleeuwen – nieuwe tijd) worden verwacht. Huisplaatsen uit deze periode zijn doorgaans circa 500-2.000 m² in omvang en worden gekenmerkt door een spreiding van vondstmateriaal, waaronder baksteen(fragmenten), aardewerk en natuursteen.

(Diepte)ligging

In het plangebied liggen dekzanden uit het laatpleistoceen direct onder een verwachte ophogingslaag. De top van het dekzand vormt zodoende al sinds het laat-paleolithicum het loopvlak. Archeologische resten kunnen direct onder de ophogingslaag en/of bouwvoor aanwezig zijn.

Fysieke kwaliteit

Naar verwachting heeft het historisch landgebruik (deels tabaksteelt), de bouw en sloop van het buurthuis en de bouw van de meubel- en tapijthal geleid tot aantasting dan wel vernietiging van eventuele archeologische resten.

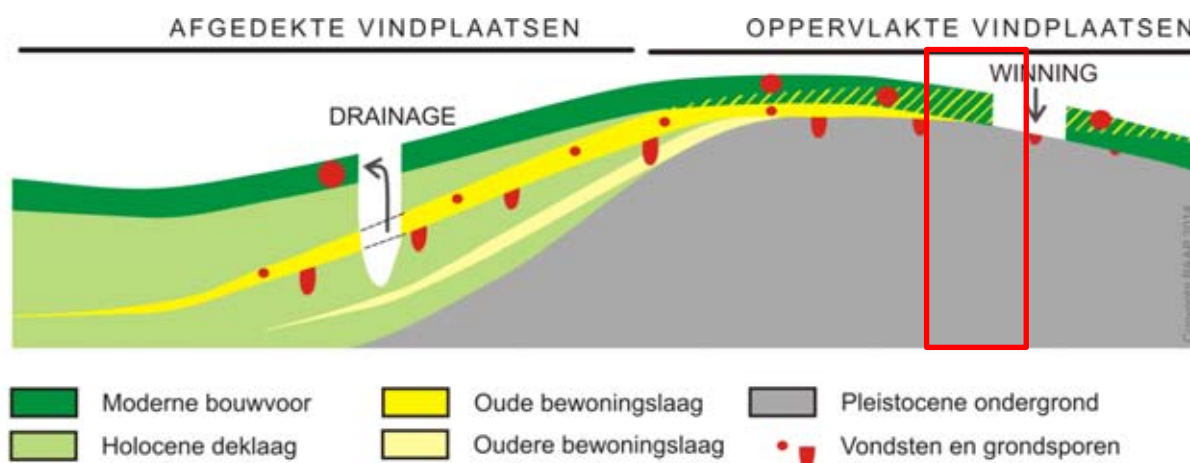
Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het resterende deel van het plangebied (noord- en zuidoosthoek) is ontgonnen voor de landbouw. Regelmatige landbouwkundige werkzaamheden resulteren meestal in een bouwvoor met een gemiddelde dikte van 30 tot 40 cm. Eventuele archeologische resten zullen tot die diepte verstoord zijn. Met name grondsporen kunnen onder de bouwvoor nog bewaard zijn gebleven. In de noordwesthoek

Overzicht

De archeologische verwachting en de verschillende deelaspecten daarvan, zoals hiervoor beschreven, zijn samengevat in tabel 8. Daarnaast zijn de prospectiekenmerken met betrekking tot de verwachte archeologische resten in figuur 14 schematisch verbeeld.

Archeologische periode	Complextype	Omvang	Kenmerken	Diepteligging	Gaafheid
Mesolithicum – neolithicum	Tijdelijke jachtkampementen	Enkele tientallen tot honderden m ²	Dunne spreiding van bewerkt vuursteen, houtskool, afval	Direct onder ophoging/ bouwvoor	Redelijk
Neolithicum-vroege middeleeuwen	Bewoning	Enkele tientallen tot honderden m ²	Spreiding van aardewerk, afval en soms cultuurlaag	Direct onder ophoging/ bouwvoor	Redelijk
Late middeleeuwen	Bewoning	Circa 500-2000 m ²	Spreiding van aardewerk, afval en soms cultuurlaag	Direct onder ophoging/ bouwvoor	Redelijk
Late middeleeuwen-nieuwe tijd	Landbewerking	Lineair	Greppels, perceelgrenzen, sporen van bemesting en ploegen	Vanaf maaiveld	Redelijk

Tabel 8. Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

Figuur 14. Diagram voor archeologische vondst- en spoorcomplexen. Rode kader: aanduiding van de situatie in het plangebied.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek. Het veldonderzoek is uitgevoerd op 12 januari 2021.

Het verkennend veldonderzoek had tot doel het verkrijgen van inzicht in de bodemgesteldheid, de mate van bodemverstoring en de diepteligging van het verwachte archeologische niveau in het plangebied. Daarmee wordt de gespecificeerde archeologische verwachting getoetst en waar nodig aangepast en kunnen uitspraken worden gedaan over de gaafheid van archeologisch relevante niveaus. Daartoe zijn zeven boringen zo optimaal mogelijk verspreid geplaatst (figuur 15).

Er is geboord tot maximaal 150 cm -mv met een Edelmanboor (7 cm) en een gutsboor (3 cm). De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah3 zie bijlage 3) en met behulp van een GPS ingemeten. Van alle boringen is de hoogte bepaald met behulp van het AHN3.

Hoewel het onderzoek een verkennend onderzoek betreft, is het opgeboorde materiaal in het veld door middel van verbrokkeling en versnijding gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

Figuur 15. Locatie van de uitgevoerde boringen en de ligging van kabels en leidingen in het plangebied.

3.2 Resultaten

3.2.1 Veldwaarnemingen

Vanwege de aanwezige bebouwing, bestrating en vegetatie (gras) konden geen archeologische waarnemingen aan de oppervlakte worden gedaan. Wel dient gezegd te worden dat het grondwater zich ten tijde van het onderzoek op geringe diepte (circa 60-70 cm –mv) manifesteerde, waardoor de overgang naar de C-horizont niet goed kon worden waargenomen; noch in de Edelmanboor, noch in de gutsboor. Er is geprobeerd om naast een aantal boringen een tweede, snellere boring uit te voeren, maar dit heeft geen betere waarnemingen opgeleverd. Boring 4 is gestuit op 100 cm –mv en is tot deze diepte verstoord.

3.2.2 Geologie en bodem

In het plangebied is een rommelige bovengrond op dekzand aanwezig. De bodemopbouw van boring 5 is redelijk intact en vormt een goed uitgangspunt voor de interpretatie van de overige boringen.

De bovenste 90 cm in boring 5 bestaat uit donkerbruingrijs, matig siltig, matig humeus en matig fijn zand met gele zandbrokken, grind en recent puin. Dit rommelige geheel wordt als opgebracht pakket

geïnterpreteerd. Op 90 cm –mv (0,48 m +NAP) is donkergrijs, matig siltig, zwak humeus zand aanwezig met gele vlekjes, een spikkel rood puin en fosfaatvlekken. Dit wordt beschouwd als de voormalige bouwvoor. Vanaf 120 cm –mv (0,18 m +NAP) is een lichtgrijze E-horizont, vanaf 125 cm –mv (0,13 m +NAP) een roodbruine B-horizont en vanaf 130 cm –mv (0,08 m +NAP) een lichtgeelgrijze C-horizont aanwezig.

Een dergelijke podzol is in geen van de overige boringen waargenomen. Boring 1, 2 en 3 zijn rond de meubel- en tapijthal gezet. Onder een klinker en een laag vlijzand (boring 1 en 2) dan wel direct vanaf het maaiveld is in deze boringen een donkerbruingrijs, geel gevlekt, verstoord pakket waargenomen tot een diepte van 100 cm –mv (0,16 m –NAP, boring 1), 120 cm –mv (0,1 m +NAP, boring 2) en 120 cm –mv (0,12 m +NAP) aanwezig. Daaronder is een schone, lichtgeelgrijze C-horizont aanwezig.

Boring 4 is uitgevoerd in de zuidwesthoek van het plangebied en is op 100 cm –mv (0,28 m +NAP) gestuit op iets massiefs. De bovenste 100 cm bestaat hier uit donkerbruingrijs, geel gevlekt zand met sintels, fragmenten Industrieel Wit aardewerk (datering: nieuwe – recente tijd). Het plastic dat op 100 cm –mv werd aangetroffen duidt op een verstoring of ophoging uit de 20e eeuw.

Aan de noordoostzijde van het plangebied (boring 6 en 7) is een opgebracht pakket van 60 cm dik op een rommelige overgangslaag (donkerbruingrijs, geel gevlekt zand) boven de natuurlijke ondergrond aangetroffen. De overgang naar de natuurlijke ondergrond is in beide boringen rommelig (70 à 80 cm –mv). Deze natuurlijke ondergrond bestaat hier uit lichtgeelgrijs, matig siltig, matig fijn dekzand.

Boring	Top natuurlijke ondergrond in cm –mv	Top natuurlijke ondergrond in m +NAP
1	70 cm (verstoorde C) 100 cm (C-horizont)	0,46 m NAP (verstoorde C) 0,16 m NAP (C-horizont)
2	120 cm (C-horizont)	0,1 m NAP (C-horizont)
3	120 cm (C-horizont)	0,1 m NAP (C-horizont)
4	>100 cm (C-horizont)	<0,28 m NAP (C-horizont)
5	90 cm (Ab-horizont) 130 cm (C-horizont)	0,48 m NAP (Ab-horizont) 0,08 m NAP (C-horizont)
6	80 cm (C-horizont)	0,5 m NAP (C-horizont)
7	70 cm (C-horizont)	0,28 m NAP (C-horizont)

Tabel 9. Overzicht van de diepte van de top van de natuurlijke ondergrond.

3.2.3 Archeologische indicatoren

Hoewel het verkennend booronderzoek niet tot doel had archeologische vindplaatsen op te sporen, aangezien de boordichtheid en boordiameter hiertoe ontoereikend waren, zijn tijdens het veldonderzoek archeologische indicatoren aangetroffen (zie tabel 10). Vondsten uit een verstoorde context worden niet als archeologisch relevant beschouwd en worden derhalve niet nader beschreven. Gezien het minimale formaat (enkele millimeters doorsnede) is de puinspikkel niet verzameld.

Nummer	Indicator	Datering	Omschrijving	Horizont (cm –mv)
5	Fosfaatvlekken	Onbekend	Vermoedelijk (oude) bouwvoor	90-120 cm –mv
5	Puinspikkel	Onbekend	Vermoedelijk (oude) bouwvoor	90-120 cm –mv

Tabel 10. Overzicht van de archeologische indicatoren aangetroffen in het plangebied.

3.3 Archeologische relevantie

In boring 1, 2, 3, 6 en 7 is de ondergrond tot in de C-horizont verstoord. Hier wordt geen intact archeologisch relevant niveau meer verwacht. Rond de meubel- en tapijthal (boring 1 t/m 3) zijn de verstoringen te relateren aan de bouw van dit gebouw. Met name in boring 6 (en mogelijk in boring 7) lijken de bodemverstoringen te relateren aan landbouwactiviteiten, aangezien de bovenste 60 cm van boring 6 als plaggendek kan worden geïnterpreteerd.

Boring 4 is op 100 cm –mv gestuit en is minstens tot deze diepte verstoord. Mogelijk is de boring op funderingsresten van het voormalige wijkgebouw gestuit.

Enkel in boring 5 is een archeologisch relevant niveau aangetroffen. Onder een rommelig pakket van 90 cm dik is een oud loopvlak aanwezig met fosfaatvlekken. Daaronder is een intacte podzol aanwezig. Dit geheel, vanaf 90 cm –mv, kan als archeologisch relevant niveau worden beschouwd.

De top van de natuurlijke ondergrond in het booronderzoek direct noordwestelijk van onderhavig plangebied bevindt zich op circa 0,2 a 0,3 m +NAP (boring 32 en 27, Miedema, 2017) en werd ten dele als dekzandrug geïnterpreteerd. De top van de onverstoorde ondergrond in onderhavig plangebied lijkt in enkele boringen een vergelijkbare of zelfs hogere NAP-hoogte te hebben en lijkt dus tevens, zoals op basis van de gemeentelijke kaart werd verwacht, op een dekzandrug te liggen.

Figuur 16. Overzicht van waarnemingen per boring geprojecteerd op het inrichtingsplan.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan. In het noordwestelijke en zuidwestelijke deel van het plangebied zijn bodemverstoringen bekend, gerelateerd aan 20^e-eeuwse bebouwing. In het merendeel van de boringen is een bodemverstoring tot in de natuurlijke ondergrond waargenomen. Hier wordt geen (intact) archeologisch relevant niveau meer verwacht. Enkel in boring 5 (zuidoostelijk deel van het plangebied) is onder het ophogingspakket (90 cm dik) een deels intacte veldpodzol aangetroffen. De begraven bouwvoor bevat een enkele puinspikkels en veel fosfaatvlekken, wat kan duiden op intensieve bemesting (zoals gebruikelijk is bij tabaksteelt) of een stalgedeelte van een boerderij. De top van dit mogelijke archeologisch relevante niveau bevindt zich op een diepte van 90 cm –mv (0,48 m +NAP). De natuurlijke ondergrond bestaat uit dekzand.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van dit onderzoek blijkt dat in het plangebied geen archeologische resten bedreigd worden. Uit navraag bij de opdrachtgever blijkt dat er rond boring 5 geen diepe bodemingrepen zullen plaatsvinden. Hier wordt een parkeerplaats aangelegd. In het resterende deel van het plangebied wordt geen (intacte) archeologische vindplaats meer verwacht.

Daarom wordt in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) noodzakelijk geacht.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Nijkerk, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Goossens, E., 2007. Plangebied Roemerstraat, gemeente Nijkerk (Gld.), Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. RAAP-notitie 2395, RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Leuving, J.H.F., 2016. Inventariserend Veldonderzoek, verkennend booronderzoek, Venestraat en Torenstraat te Nijkerk. Synthegra rapport S160057, Synthegra B.V., Leusden.
- Louwe, E., I. Haaring & R.M. van Heeringen, 2008. Bagijnenstraat 3 te Nijkerk. Een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen en een veldverkenning. Rapport Vestigia rapport V524, Vestigia b.v., Amersfoort.
- Miedema, F.R.P.M., 2017. Plangebied Havenkom, Nijkerk (gemeente Nijkerk). Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek. ADC Rapport 4524, ADC ArcheoProjectne, Amersfoort.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Roessingh, H.K., 1976. Inlandse tabak: expansie en contractie van een handelsgewas in de 17^e en 18^e eeuw in Nederland. Proefschrift aan de Landbouwhogeschool te Wageningen, Wageningen.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Sophie, G. & M. Stiekema, 2005. Nijkerk – Verpleeghuis Zilverschoon. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van boringen. ADC ArcheoProjecten rapport 459, ADC ArcheoProjecten, Amersfoort.
- Spanjaard, G.W.J., E.M. ten Broeke & A.H. Schutte, 2010. Archeologisch karterend booronderzoek: plangebied De Havenaer te Nijkerk in de gemeente Nijkerk. Econsultancy-rapport 09095947, Econsultancy b.v., Doetinchem.
- Teekens, P.C., 2017. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen. Ohmstraat te Nijkerk. Antea Group Archeologie-rapport 2016/187, Antea Group, Heerenveen.
- Ten Broeke, E.M. & A.J. Wullink, 2009. Eindrapportage archeologisch onderzoek plangebied De Havenaer te Nijkerk. Econsultancy-rapport 09095947, Econsultancy b.v., Doetinchem.
- Van Oosterhout, F., 2014. Archeologische monumentenzorg in de gemeente Nijkerk: toelichting op de archeologische waarden- en verwachtingskaart en de archeologische beleidskaart (herziene eindversie). RAAP-rapport 1976, RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Van Rooij, J.A.G., 2017. Nijkerk Torenstraat en Vrijheidslaan Bureauonderzoek. DANS. <https://doi.org/10.17026/dans-xyg-6rmq>.
- Vosselman, J., 2017. Plangebied Vrijheidshof te Nijkerk, gemeente Nijkerk; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). RAAP-notitie 5873, RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Wullink, A.J. & E.M. ten Broeke, 2009. Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Havenaer te Nijkerk (Gld). ARC-rapport 2009-244, ADC B.V., Groningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. Kaartbeeld van de hoogteligging van het maaiveld in en rondom het plangebied (Actueel Hoogtebestand van Nederland; AHN3).	11
Figuur 3. Het plangebied geprojecteerd op een geomorfologische kaart (Koomen & Maas, 2004).	12
Figuur 4. Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Nijkerk (Van Oosterhout, 2014). Oranje (Edr3) = dekzandkoppen en –ruggen, hoge verwachting; grijs (Edw6p) = dekzandwelingen met plaggendek, middelhoge verwachting; bruin (Edr1p) = dekzandkoppen en –ruggen met plaggendek, hoge verwachting).	13
Figuur 5. Overzicht van archeologische vondstlocaties, onderzoekslocaties en een archeologisch monument (nr. 13218).	15
Figuur 6. Historische kaart uit 1573 door Christiaan Sgroten, waarop Nijkerk (Nykerck) tevens is afgebeeld aan weerszijden van waterloop 'Arcke' (Brede Beek).	18
Figuur 7. Het plangebied geprojecteerd op de kadastrale minuut uit 1832 (HisGIS).	19
Figuur 8. Het plangebied (blauw kader) geprojecteerd op topografische kaarten uit de periode 1850-2019 (Topotijdreis.nl).	20
Figuur 9. Situatieschets van de bestektekening van het voormalige Buurthuis Schrassertstraat (1978) geprojecteerd over een actuele topografische kaart. De blauwe pijl wijst naar de locatie van het buurthuis.	21
Figuur 10. Uitsnede van een luchtfoto van Nijkerk uit ±1930. De witte pijl duidt grofweg het plangebied aan. Hier is de knik in de weg nog te zien die ook op de kadastrale minuutplannen is getekend, evenals de boerderij (onder de pijl) die inmiddels is verdwenen. (Collectie Nederlands Instituut voor Militaire Historie, objectnr. 2011-0382).	21
Figuur 11. Doorsnede van de meubel- en tapijthal (links is zuid, rechts is noord). Onder 'verkoop' staat: "afwerklaag, 15 cm beton met krimpnet, 4 cm polystyreen, 60 cm verdichte zandkoffer." Helemaal rechts staat van boven naar onderen: 400 ⁺ , 280 ⁺ , P=0 en ±95 ⁺ . De onderkant van de fundering bevindt zich dus op circa 95 cm –peil, waarbij 'peil' grofweg gelijkstaat aan het maaiveld.	22
Figuur 12. Gedetailleerd beeld van het huidige reliëf in het plangebied (AHN3).	22
Figuur 13. Inrichtingsplan (figuur opdrachtgever).	23
Figuur 14. Diagram voor archeologische vondst- en spoorcomplexen. Rode kader: aanduiding van de situatie in het plangebied.	26
Figuur 15. Locatie van de uitgevoerde boringen en de ligging van kabels en leidingen in het plangebied.	28
Figuur 16. Overzicht van waarnemingen per boring geprojecteerd op het inrichtingsplan.	30

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Overzicht van geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.	10

Tabel 3. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.	13
Tabel 4. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties en de locatie daarvan binnen het onderzoeksgebied (Archis3).	14
Tabel 5. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied. Opgravingen van de historische kern zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.	16
Tabel 6. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	22
Tabel 7. De toekomstige situatie.	23
Tabel 8. Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.	25
Tabel 9. Overzicht van de diepte van de top van de natuurlijke ondergrond.	29
Tabel 10. Overzicht van de archeologische indicatoren aangetroffen in het plangebied.	29

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd			
Nieuwe tijd	C	1945	
	B	1850	
	A	1650	
Middeleeuwen	Laat B	1500	
	Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
		C: Karolingische tijd	900
		B: Merovingische tijd	725
		A: Volksverhuizingstijd	525
Romeinse tijd	Laat	450	
	Midden	270	
	Vroeg	70 na Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	15 voor Chr.
		Midden	250
		Vroeg	500
	Bronstijd	Laat	800
		Midden	1100
		Vroeg	1800
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
		Midden	2850
		Vroeg	4200
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300
		Midden	6450
		Vroeg	8640
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
		Jong B	12.500
		Jong A	16.000
Midden		35.000	
Oud		250.000	

label1_standdaard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

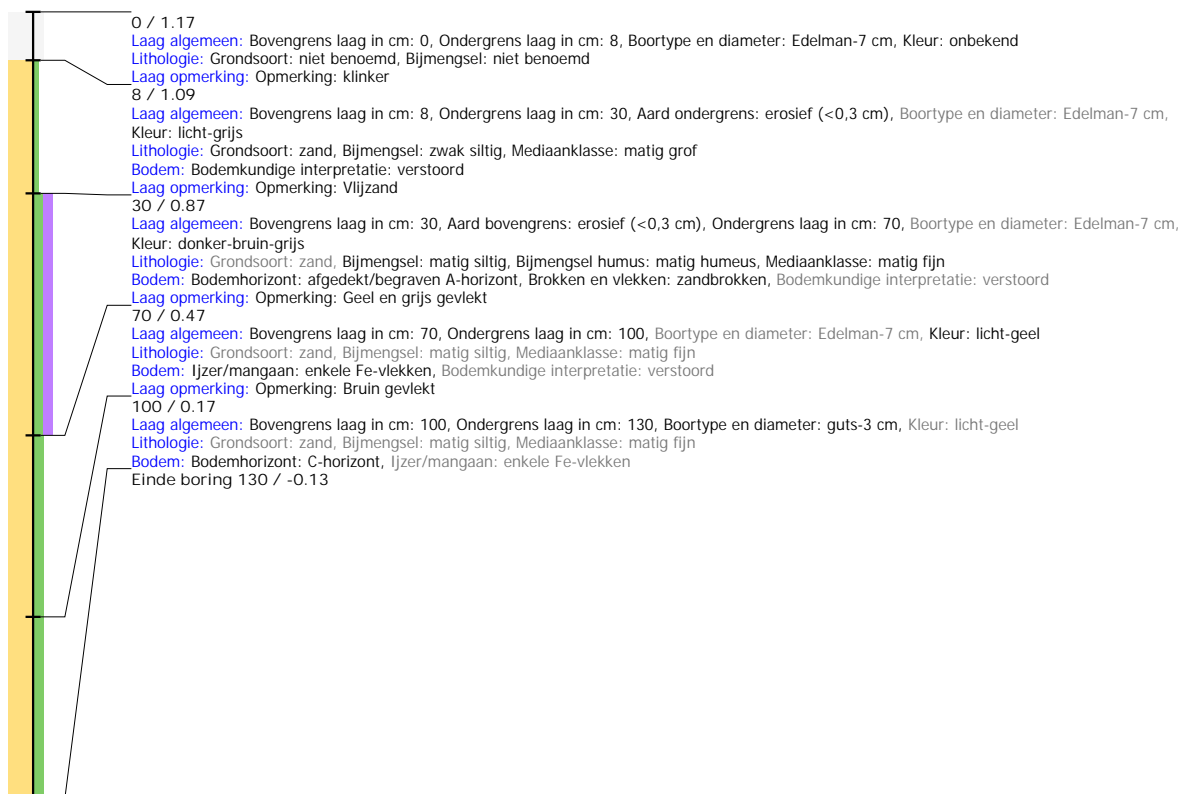
Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL			X		
Geologische kaart van NL		X			
Geomorfologische kaart van NL	X				
Gedetailleerde bodemkaarten				X	
DINO				X	
Gegevens milieukundig bodemonderzoek			X		
Actueel Hoogtebestand Nederland	X				
Lucht- en satellietfoto's					
Topografische kaart van Nederland	X				
Oud(st)e kadasterkaarten	X				
Historische kaarten van Nederland	X				
Beeldmateriaal bouwhistorie	X				
Archeologische en cultuurhistorische rapportages	X				
Archieven (RAAP)		X			
Eigenaar en gebruiker		X			
AMK	X				
ARCHIS	X				
CMA		X			
CAA		X			
CHW		X			
Literatuur (arch./aardwet.)		X			
Gebiedsgerichte specialisten		X			
Amateurarcheologen		X			
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	X				
Archeologisch depot			X		

Bijlage 3. Boorbeschrijvingen

Boring: NKBS_1

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 1, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 130
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161674.2, Y-coördinaat in meters: 471124.9, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 1.166, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

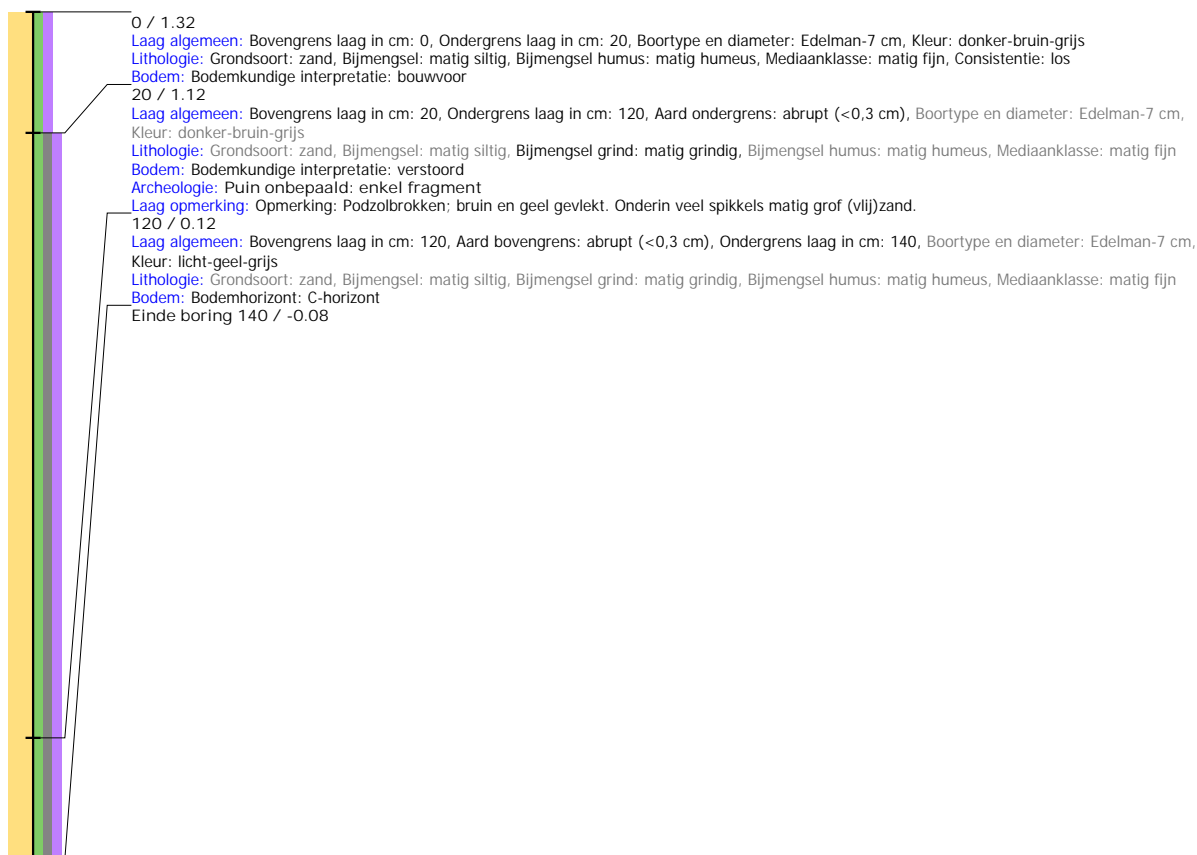
Boring: NKBS_2

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 2, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 145
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161717.2, Y-coördinaat in meters: 471169.2, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 1.304, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

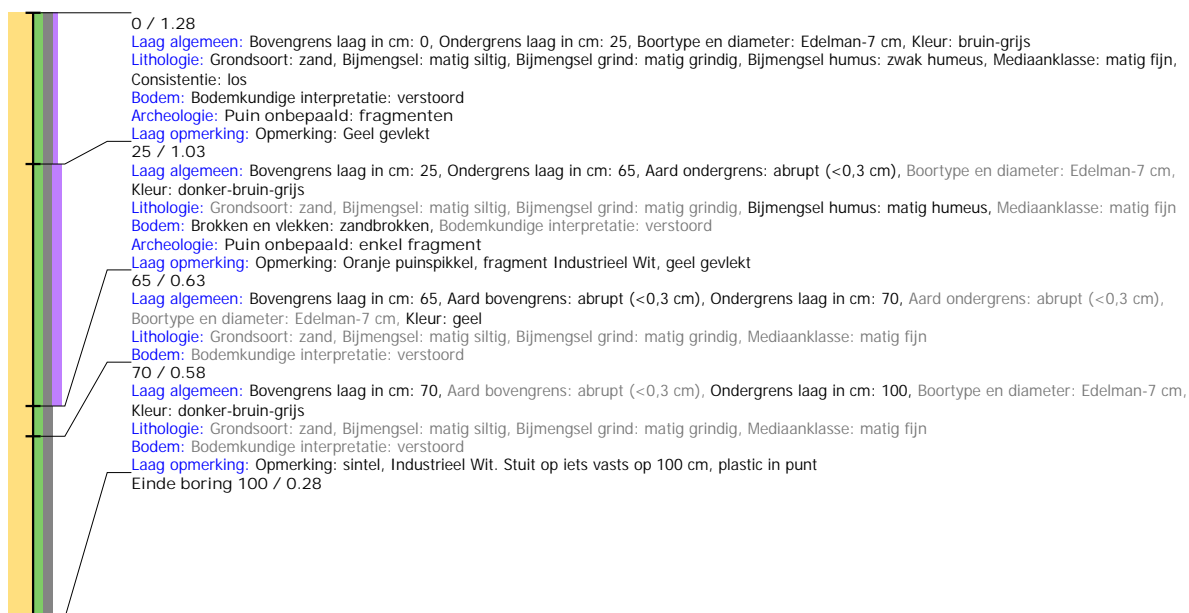
Boring: NKBS_3

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 3, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 140
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161728.5, Y-coördinaat in meters: 471092.5, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 1.321, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

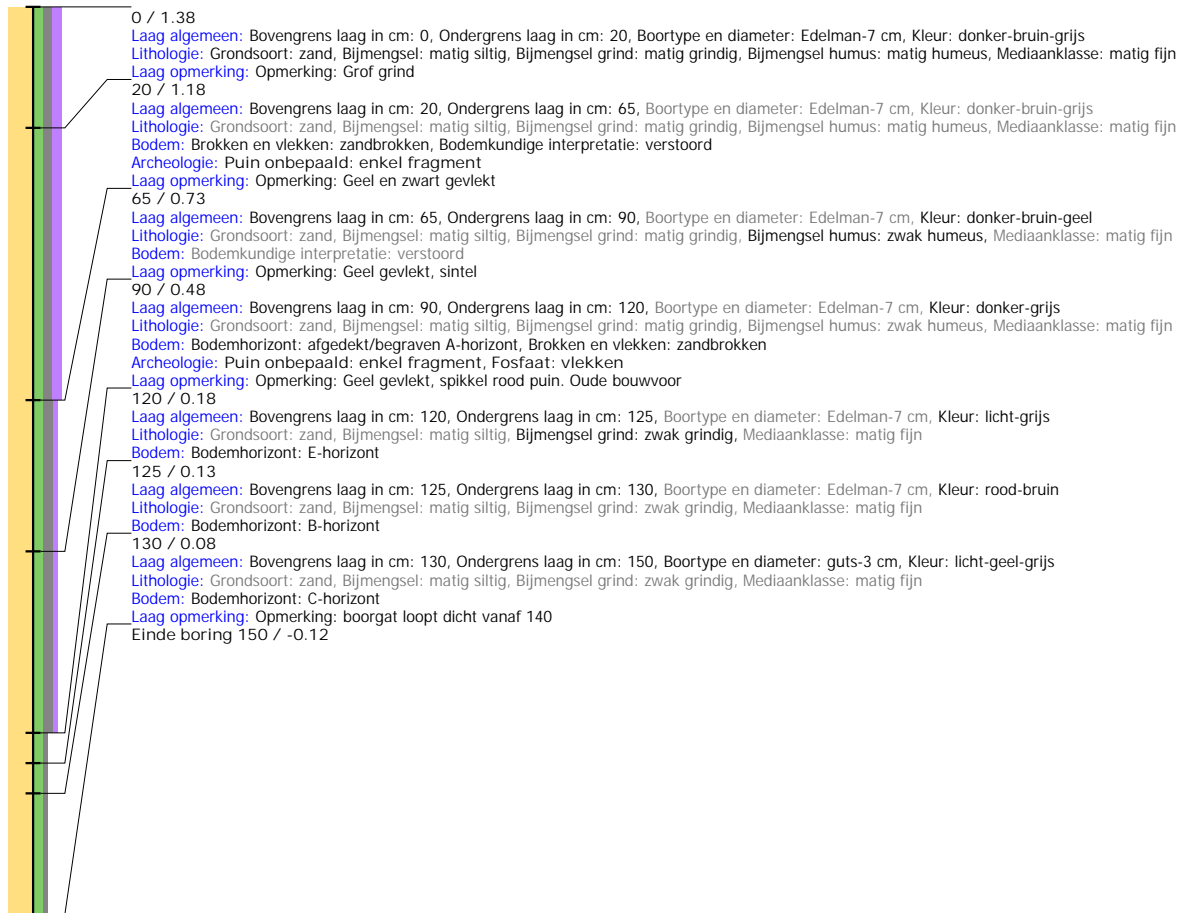
Boring: NKBS_4

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 4, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 100
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161737, Y-coördinaat in meters: 471055.5, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 1.28, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

Boring: NKBS_5

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 5, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 150
Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161758.3, Y-coördinaat in meters: 471085.6, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 1.38, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand
Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

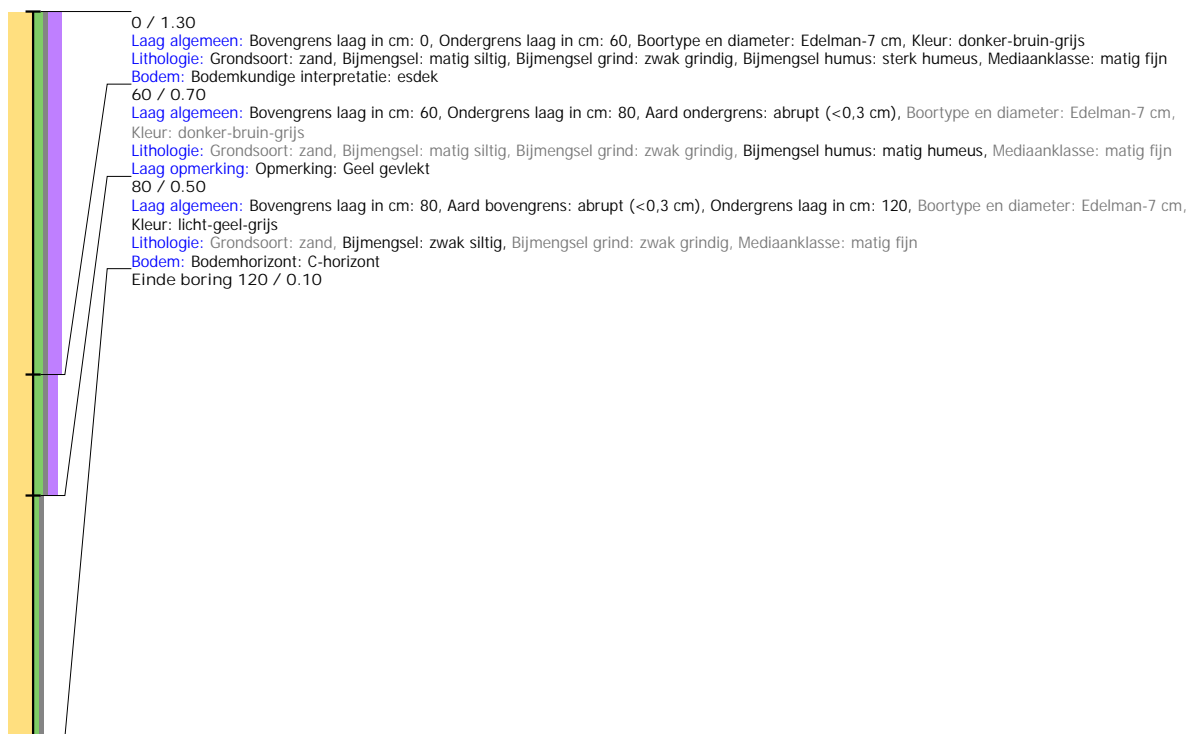

Boring: NKBS_6

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 6, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 120, Grondwaterstand: 60

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161744.1, Y-coördinaat in meters: 471148.2, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 1.3, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand

Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

Boring: NKBS_7

Kop algemeen: Projectcode: NKBS, Boornummer: 7, Beschrijver(s): EW, Datum: 12-01-2021, Doel boring: archeologie - verkenning, Einddiepte boring in cm: 80

Coördinaten: X-coördinaat in meters: 161722.2, Y-coördinaat in meters: 471147.6, Precisie coördinaat: 1 m, Coördinaatsysteem / epsg: Rijksdriehoeksmeting (NL), Hoogte maaiveld in meters: 0.978, Precisie hoogte: 1 dm, Referentievlak hoogte: Normaal Amsterdams Peil, Bepalingsmethode maaiveldhoogte: AHN bestand

Plaats: Provincie: Gelderland, Gemeente: Nijkerk, Opdrachtgever: Timmer Materieel BV, Uitvoerder: RAAP Oost

